

Regeringskansliet
Justitiedepartementet

Yttrande över promemorian Skärpta straff för knivbrott

Sammanfattning

Åklagarmyndigheten tillstyrker promemorians förslag att skärpa straffen för brott mot lagen (1988:254) om förbud beträffande knivar och andra farliga föremål (knivlagen) samt att införa kvalifikationsgrunder för det grova brottet. Det är Åklagarmyndighetens uppfattning att de föreslagna kvalifikationsgrunderna kommer att medföra en större enhetlighet i praxis samt medföra den avsedda effekten att fler brott kommer att rubriceras som grova. Nedan följer några synpunkter på det konkreta förslaget.

Skärpta straff för allvarliga knivbrott (4)

Vilka kvalifikationsgrunder bör användas?

Förslaget innebär att fyra olika kvalifikationsgrunder införs. Åklagarmyndigheten anser att kvalifikationsgrunderna är väl avvägda och återspeglar de grunder som domstolarna i stor utsträckning tillmätt betydelse efter Högsta domstolens avgörande NJA 2020 s. 778. En ytterligare omständighet som i flera avgöranden tillmätts betydelse är att det farliga föremålet varit lättillgängligt (se bl.a. Svea hovrätts dom den 15 december 2020 i mål B 10543-20 och Hovrätten för Västra Sveriges dom den 5 december 2020 i mål B 1504-20). En sådan omständighet kan omfattas av kvalifikationsgrunden att gärningen på annat sätt varit av särskilt farlig art men det kan finnas skäl att överväga om den omständigheten tydligare bör framgå av förarbetena. Vidare kan det finnas skäl att överväga om den första kvalifikationsgrunden, att föremålet har innehafts i ett sammanhang där det kan befaras komma till brottslig användning, bör förtydligas på så sätt att det läggs till att föremålet *typiskt sett* kan befaras komma till brottslig användning. Lagtexten skulle då få följande lydelse. ”Föremålet har innehafts i ett

sammanhang där det *typiskt sett* kan befaras komma till användning vid brottsligt angrepp på någons liv, hälsa eller trygghet till person. En sådan lydelse skulle likna den ordning som valts i vapenlagen och skulle dessutom tydliggöra att det inte krävs någon konkret risk (jfr NJA 2020 s. 778 och s. 14 i promemorian).

Allvarligare brott mot knivlagen bör utgöra artbrott

Åklagarmyndigheten ser positivt på att promemorian föreslår att allvarligare brott mot knivlagen utgör artbrott. I den domstolspraxis som finns på området har inte grovt brott mot knivlagen bedömts som artbrott varför uttalandet torde få betydelse för rättstillämpningen. Det kan dock finnas skäl att exemplifiera vid vilka situationer allvarligare brott av normalgraden kan utgöra artbrott.

Det kan finnas skäl att samtidigt döma för brott mot knivlagen och andra brott

Av promemorian framgår att den skärpta straffskalan för det grova knivbrottet borde kunna leda till att det oftare än med nuvarande ordning blir aktuellt att döma för både brott mot knivlagen och annat brott vid vilken kniven använts, såsom olaga hot och misshandel. Åklagarmyndigheten vill här uppmärksamma Hovrätten över Skåne och Blekinges dom den 29 mars 2021 i mål B 444-21 där hovrätten dömde för grovt brott mot knivlagen och mordförsök i konkurrens. Utrymmet för att döma i konkurrens torde därför kunna vara större än vad som framgår av promemorian.

Oaktsamt grovt brott

Åklagarmyndigheten vill även belysa frågan om oaktsamt grovt brott mot knivlagen. Av 4 § första stycket knivlagen framgår att den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 1 eller 2 § döms till böter eller fängelse. Av 4 § andra stycket följer att om brottet är grovt ska det dömas enligt en särskild straffskala. Lagtexten ger intrycket av att även ett oaktsamt innehav skulle kunna bedömas som grovt. Det är också Åklagarmyndighetens uppfattning att så bör vara fallet. Det finns dock avgöranden där domstolen inte ansett att det kan bli tal om grovt brott om innehavet varit oaktsamt (se t.ex. Skaraborgs tingsrätts dom den 25 mars 2021 i mål B 2507-20). Mot den bakgrunden hade det under den fortsatta beredningen varit värdefullt med ett förtydligande i denna fråga men även en redogörelse för i vilka situationer ett oaktsamt innehav bör bedömas som grovt.

Detta yttrande har beslutats av riksåklagaren Petra Lundh efter föredragning av kammaråklagaren Fredrik Jönsson. I den slutliga handläggningen av ärendet har också rättschefen Marie-Louise Ollén och överåklagarna Lennart Guné och Mikael Björk deltagit.

Petra Lundh

Fredrik Jönsson

Kopia till

Kommunikationsavdelningen

Rättsavdelningen

Biblioteket

Paula Ljunggren, chefssekreterare